

Könyvismertetés

Ungeheuer E. (szerk.):

Katastrophenmedizin (Probleme des Massenunfalls Kranker und Verletzter)

(Katasztrófa medicina. Betegek és sérültek tömeges keletkezésének problémái)

Deutscher Ärzte-Verlag, Köln, 1986.

A részben kongresszusi előadások nyomán készült fejezeteket a könyv két részben tárgyalja: az azonnali segélynyújtás kényszere és a gyorsított ellátás.

Előbbi voltaképpen a tankönyvek nálunk megszokott általános fejezeteit tárgyalja. Néhány oldalas ellátás-szervezési bevezető után az életmentő beavatkozásokról esik szó, a heveny légzési elégtelenségek felszámolásáról és a keringési újraélesztésről. Szellemesen külön választották ettől a keringésnek és a légzésnek a szállítás időtartama alatti felügyeletét, asszisztálását. Külön rövid fejezet foglalkozik az egyidejűleg viszonylag nagy számban lélegeztetendő sérültek ellátásnak megszervezésével, az NSZK-ra vonatkozó lehetőségek reprezentatív felmérése alapján.

A sok diagnosztikája és a vérzéses sokk terápiája külön kerül megbeszélésre, ehhez csatlakozik a katasztrófa esetén követendő infúziós terápiára vonatkozó ajánlás. Három oldalon a vénapunkció javallatai, a választandó módszer kapott helyet.

Az érsérülések sürgősségi ellátása is az általános rész fejezetei közé került, ugyanitt találjuk a pánikról szóló néhány oldalt.

Négy klinikai téma köré csoportosították a második rész anyagát. Négy fejezet foglalkozik az égési sérüléssel, illetve annak különböző szintű ellátásával. Részletes a tömeges mérgezetek ellátásával és e kérdéskör technikai problémáival foglalkozó három fejezet. A végtag sérülések gyógykezelését öt tárgykörre bontották. Szellemes című fejezet foglalkozik a töréskezelés során felmerülő improvizációs igényekkel.

Az antibiotikumokról a végtag törések kapcsán esik szó. Itt találunk három kifejezetten szervezési tárgyú írást (a mentőápoló szerepe, a kórházi katasztrófaterv és a különböző segélyszervezetek bevonása a katasztrófa következményeinek felszámolásába).

Az egész kiadvány inkább tankönyvszerű. A tördelés, a betűtípus is azt szolgálja, hogy az olvasó gyorsan tájékozódhasson. A szervezésnek és a klinikumnak bizonyos fokú keveredése voltaképpen a Katasztrófa Medicina jellegéből fakad, s recenzensnek úgy tűnik, hogy a szerzői kollektíva a legfontosabb tudnivalók átadására törekedett, nem pedig a teljességre.

Figyelemre méltónak kell tartani néhány fejezet szerzőjének igyekezetét, melyben a jelenlegi — kedvezőtlen-állapotra alapoztak ajánlásait. Néhány szokatlan, de különös érdeklődésre számotartó adat (pl. a különböző nagy-

ságú infúziós kanülök maximális áteresztőképessége) emeli a könyv értékét. Oktatási bázisanyagként a kiadvány jól felhasználható. Mintája lehetne egy hazai egyetemi katasztrófamedicina tankönyvnek.

Dr. Novák János orvos ezredes

Hedvig, H. Hedvig R. (szerk.):
Handbuch des Sanitätsmaterials der Bundeswehr
(Az NSZK Hadseregének egészségügyi-anyagi kézikönyve)
Bernard Graefe Verlag, Koblenz, 1986.

Címe után úgy tűnik, fogyó- és nemfogyó anyagok felsorolását találjuk a könyvben. A kiadvány azonban ennél sokkal többet nyújt. Tartalmazza ugyan számos, fontos egészségügyi felszerelés, medikai berendezés, gép felsorolását, elsősorban a komplettírozhatókat, de ezekről egyúttal közli is, hogy a tábori viszonyok között melyik kiürítési szakaszon, illetve milyen komlettben szerepelnek. Ez a Tábori egészségügyi felszerelés című és a csatlakozó 6., 9. fejezet a 350 oldalas könyvben mintegy 160 oldalt foglal el. A tábori egészségügyi anyagok felsorolása a Bundeswehr kiürítési szakaszainak, felszereltségi viszonyainak, valamint az egészségügyi járműveknek és az egészségügyi kiképzési anyagoknak (15, 16., 17.) fejezet) megismerésére, áttekintésére lehetőséget nyújt. A kiadvány értékét azonban nem(csak) e gondolatébresztő lehetőség adja.

Különösen érdekes és nemcsak az egészségügyi-anyagi szolgálat munkatársai, de a szervezők, sőt a klinikusok érdeklődésére is joggal számíthat új gyógyszereknek, egészségügyi felszereléseknek az NSZK Hadseregében történő rendszeresítéséről írott (7, 10. és 12.) és a csapatpróbáról szóló (11.) fejezet.

A kézikönyvnek nevezett kiadvány voltaképpen szabályzat, s ennél fogva elég behatóan foglalkozik a gazdálkodással, káreljárással, beszerzéssel (13. és 14. fejezet).

Mindezt keretbe foglalja a bevezető (1., 2., 3., 4. és 8.) fejezetek sora, melyek a Bundeswehr szervezeti felépítését, valamint az egészségügyi anyagi szolgálat szervezetét és feladatait a felelősségi viszonyokat ismerteti.

Dr. Novák János orvos ezredes

Bres P.:
Public health action in emergencies caused by epidemics
(Közegészségügyi tevékenység járvány okozta szükség helyzetben)
W. H. O. Gemf, 1986

A kiadvány kifejezetten gyakorlati tudnivalókat kíván közreadni. Kiadását egy 1981-ben megtartott nemzetközi konferencia ajánlotta, azzal a céllal, hogy a közegészségügyi szolgálat szakembereinek gyorsan áttekinthető, praktikus tanáccsal szolgáló kézikönyv álljon rendelkezésére — elsősorban a járvány színhelyén és fejlődő országokban. Ez természetesen feltételezi bizonyos alapfogalmak ismeretét, s ezért ezek sem maradhattak ki a könyvből.

Két fejezet foglalkozik a járvány és más fogalmak pontos meghatározásával, valamint a járvány felszámolásához szükséges állandó és ideiglenes jelleggel létrehozott szervezettel. Itt történik említés a riasztás rendszeréről is.

A következő két fejezet a járványügyi felderítés előkészítéséről, az adatok és a laboratóriumi vizsgálathoz anyagok gyűjtéséről, végül a beszerzett információk analizéséről szól. E két fejezetet a világos, jól áttekinthető algoritmusok teszik különösen értékessé. Számos járványdiagnosztikát segítő táblázat és lezajlott járványok adatai, illetve ezek analizésének bemutatása bőséges lehetőséget nyújt a tájékozódásra.

A 6. fejezet a járvány veszélyének elhárítására irányuló, illetve a kitört járvány esetén szükséges teendőkkel foglalkozik: vízellátás ellenőrzése, vakcináció, vektorok irtása stb. Hasznos útbaigazítást találunk a nemzetközi előírásokra vonatkozóan.

A 7. fejezetben e rendszabályok hatékonyságának ellenőrzését tárgyalja a kiadvány. Nyolc függelék egészíti ki a könyvet. Ezek részint alapfogalmakat ismertetnek, részint járványügyi számítási példátartat tartalmaznak, végül a közegészségügyi rendszabályok (6. fejezet) végrehajtásának technikai módozatait mutatják be.

A kiadványt jó haszonnal forgathatja a járványügyi szakember, kitűnő oktatási anyag, végül más szakmabeli orvos (pl. a szervező) is könnyen elsajátíthatja a számára legfontosabb tudnivalókat.

Dr. Novák János orvos ezredes

Schwartz G. R., Safar P., Stone J. H., Storey D. B., Wagner D. K. (szerk.):
Principles and practice of emergency medicine
(A sürgősségi orvostan elvei és gyakorlata)
Saunders, Philadelphia, 1986.

A 856 oldalas kézikönyv az 1978. évi után a második kiadás. 10 részből áll, felöleli a sürgősségi orvostan, az intenzív terápia egészét.

Bősége első része a kórélettannal foglalkozik, kifejezetten gyakorlati szempontból. Ezt jól illusztrálja, hogy az alapfogalmakat tárgyaló bevezető után az egyes fontosabb (légző-, szív-keringési-, vese-, idegrendszeri-, immunológiai-) szervrendszerek működési zavarának fogalma felől közelíti meg a kórélettani alapokat. Szemléleti szempontból jelentős a „Szervezet általános reakciója a sérülésre” című rész.

A második rész az újraélesztést tárgyalja. Ebben természetesen központi helyet foglal el a keringési és agyi reanimáció. Ennek legapróbb technikai részleteit, a hibaforrásokat, a szövődményeket is feldolgozza a szerző. Helyet kapott a medikai be rendezések és az ismeretek elsajátításának ellenőrzésére szolgáló tesztlapok ismeretése is. Hosszú fejezet foglalkozik a gépi lélegeztetéssel.

Beavatkozások és technikájuk a harmadik, a kézikönyv egyik leginstruktívabb részének címe. Áttekintésekor világossá válik, hogy a szerkesztők és szerzők valóban túlléptek a magyar szóhasználat szerinti intenzív terápián. Az összes sürgős általános orvosi — ha mindjárt nem is életveszélyt elhárító — beavatkozást egy kötetbe fogva kívánták az olvasónak átnyújtani.

A klinikai tárgyú részekkel terjedelmében egyenrangú az intenzív terápia és általában a sürgősségi orvosi ellátás szervezési-, törvényszéki orvostani és társadalom-egészségtani vonatkozásaival foglalkozó rész. Külön szakasz tárgyalja a kórház előtti és a kórházban működő szervezet feladatait, a kiképzés problémakörét.

Előbbivel kapcsolatban recensens örömmel hívja fel az olvasók figyelmét arra, hogy a (USA-hoz képest) külföldi szolgálatok között találjuk Bencze Béla beszámolóját az Országos Mentőszolgálatról. Sajnálatosan rövid a katasztrófa-medicina körében nyújtott intenzív ellátásról szóló, egyébként jól áttekinthető fejezet.

Az ötödik rész az életveszélyes, de legalábbis sürgős beavatkozást igénylő állapotok (apoplexia, légzési nehézség, tudatzavar) tüneteinek és a sürgős teendőknék az áttekintését nyújtja. A szerzők és szerkesztők figyelmét dicséri, hogy a pruritus és a „potenciálisan öngyilkos beteg” című fejezet is helyet kapott.

Nem traumás eredetű szervműködési zavarok címmel a hatodik rész feldolgozza az összes szervrendszert. Itt tárgyalják a fertőző betegségektől eredő heveny állapotokat, a környezeti (levegő) szennyeződése miatt szükséges sürgősségi teendőket is.

A hetedik rész a sérüléseket követő sürgős beavatkozásokat dolgozza fel. Külön fejezet szól az egyes régiók sérülésein kívül a sportsérülésekről, a terhesség időtartama alatt elszenvedett sérülések körüli teendőkről.

Gyermekgyógyászati irányultságú a nyolcadik, viszonylag rövid része a könyvnek.

Vegyes anyagot dolgoz fel a kilencedik rész. Égés, fagyás, fogászati sürgősségi ellátás, hegyi betegség, hóguta és máshová nehezen vagy nem besorolható nozológiai egységek kaptak itt helyet. Sugársérülésről, kígyómarásról is itt esik szó. Bármilyen sokrétű is a mondanivaló, a terápia mindenütt központi helyet foglal el.

A tizedik rész a mérgezéseket foglalja magában. Ideértik az ételmérgezéseket, az alkohol- és gyógyszerabuzust, de az elvonási tünetegyüttest is. Ebben a részben kaptak helyet a különböző testnedvek, illetve funkciók (pl. immunfunkció) normál paramétereinek táblázatos összefoglalása.

A kiadvány elsősorban kézikönyvként tehet jó szolgálatot. Az ügyeletes orvos minden fontos, sürgősségi beavatkozást (is) igénylő kórállapot rövid eredetét, gyakorlatias diagnosztikáját és természetesen elsősorban a terápiát megtalálja benne.

Dr. Novák János orvos ezredes

Wiener S. L., Baret J.:

Trauma management — for civilian and military physicians

(Sérülések ellátása — polgári és katonarvosok részére)

Saunders, Philadelphia, 1986.

Már a cím is érzékelteti, hogy a katonarvos számára érdekes könyvről van szó. Szerző is hangsúlyozza a bevezetőben, hogy elsősorban a katonarvosoknak szánta könyvét.

A 38 (viszonylag rövid) fejezetből álló könyv a ballisztikával (szerző fogalmazásában: a seb-ballisztikával) foglalkozó fejezettel kezdődik. Az elméleti mondanivalót számos klinikai példa képe illusztrálja. Szellemesen különválasztott fejezet tárgyalja a nyomáshullám okozta és rokon sérülések problémakörét. Ezt a légutak sérüléssel elzáródása, majd a sokk, az égési sérülés, ezután az anesztézia és újraélesztés feldolgozása követi. A további fejezetek az egyes régiók, szükség esetén azok egységeinek sérüléseit tárgyalják, mondhatnánk, a tankönyvekben megszokott felosztásban.

Érdekes szerkezeti megoldás, hogy a nálunk megszokottan az általános részben szereplő anaerob fertőzés, transzfúzió, általános lehelés és még további témák a test-tájak szerint feldolgozott traumatológiai rész után következnek. Katonarvosi szem-

pontból a lázas állapotok című, a vízbefullást tárgyaló és a rovar stb. csípések, harapásokkal foglalkozó fejezet tarthat érdeklődésre számot.

A tömegpusztító fegyverekkel (ABC) három fejezet foglalkozik. Ezek a közel 600 oldalas könyvben 40 oldalt tesznek ki. Sajnálatosan rövid a pszichikai traumát feldolgozó fejezet.

A könyv jó példája a katoniorvosok és sebészi (traumatológiai) szakvizsgára készülők számára készült kiadványnak. Erénye a bőséges képanyag (elvi vázlatok és fotók) és a tömör, jól áttekinthető fogalmazás.

Dr. Novák János orvos ezredes

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság

Főszerkesztő: dr. Hideg János orvos vezérőrnagy, az orvostudomány doktora

A Szerkesztő Bizottság titkára: prof. dr. Novák János orvos ezredes, az orvostudomány doktora

A Szerkesztő Bizottság tagjai:

Dr. Birkás János orvos ezredes, a hadtudomány kandidátusa

Dr. Bognár László orvos alezredes

Dr. Farkas József orvos vezérőrnagy, az orvostudomány kandidátusa, c. egyetemi docens

Dr. Gelencsér Ferenc orvos ezredes

Dr. Hajdú Béla orvos vezérőrnagy

Dr. Horváth István orvos ezredes, a hadtudomány kandidátusa

Dr. Kádár Pál orvos ezredes, az orvostudomány kandidátusa

Dr. Kertész Frigyes orvos ezredes

Dr. Liptay László orvos ezredes

Prof. dr. Magyar István orvos ezredes, az orvostudomány kandidátusa

Dr. Medvecki Pál orvos ezredes

Dr. Nagy Dénes gyógyszerész ezredes

Dr. Remes Péter orvos ezredes

Dr. Villányi Ferenc orvos ezredes, a hadtudomány kandidátusa

Szerkesztőség:

Budapest XIII., Róbert Károly krt. 44. MN Központi Katonai Kórház

Telefon: 201-600

Postacím: 1553 Budapest, Pf. 1.

Kéziratok a Szerkesztő Bizottság titkárának küldendőek (dr. Novák János orvos ezredes), a szerkesztőség címére. Kiadja a Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, Budapest VIII., Kerepesi út 29/A. Postacím: 1440 Budapest, Pf. 22. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlap-kézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/A. — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215—96162 pénzforgalmi jelzőszámán.

Előfizetési díj 1 évre: 136,— Ft, 1/4 évre: 34,— Ft

Egyes szám ára: 34,— Ft

Megjelenik: évente négyszer

Index: 25370 HU ISSN 0133—879.X.

88.2708/20—04 Zrínyi Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Vágó Sándorné vezérigazgató

